

Тетяна Кізіма

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Юрій Сутулець

студент гр. СЗ-41,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ПЕНСІЙНІ ВИПЛАТИ У СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Зважаючи на те, що в Україні «найбільш важливим видом загальнообов'язкового державного соціального страхування є пенсійне» [5, с. 282] та беручи до уваги той факт, що здебільшого «фінансова діяльність, управління фінансовими ресурсами розглядаються через призму оптимізації, ... раціонального маневрування грошовими потоками» [3, с. 37], виокремимо основні тенденції фінансування пенсійних виплат з урахуванням складних вітчизняних воєнних реалій. Тим паче, що соціальні трансферти, «які домогосподарства одержують у грошовій формі для забезпечення потреб, що виникли у зв'язку з певними подіями або обставинами (наприклад хворобою, безробіттям, виходом на пенсію» [4, с. 126], нині, а надто в умовах воєнного часу, продовжують залишатися важливим джерелом доходів переважної більшості українців. Тож аналіз прагматики й виокремлення проблем фінансування пенсійних виплат через вітчизняну солідарну систему пенсійного забезпечення є вкрай актуальним і надзвичайно необхідним у сучасних реаліях.

У контексті теми нашого дослідження спершу варто наголосити на тому, що важливим трендом сучасності (причому не лише в Україні, але й навіть у економічно розвинених країнах світу) є тенденція до стрімкого «старіння» населення, тобто випереджаючого зростання кількості людей похилого віку у порівнянні із кількістю працездатних осіб та дітей і молоді. І хоча кількість пенсіонерів в Україні щороку знижується (рис. 1), все ж можемо стверджувати, що їх питома вага по відношенню до кількості осіб працездатного віку залишається доволі високою, адже нині 1 працездатна особа в Україні за рахунок сплачуваних нею внесків і обов'язкових платежів фактично «утримує» 1 пенсіонера і 1 дитину, що є вкрай високим показником і доволі невтішною тенденцією.

Загалом у 2024 році на фінансування пенсійних виплат було «спрямовано 736,2 млрд грн, у тому числі 3,1 млрд грн на виплату підвищеного розміру пенсій (індексація з коефіцієнтом 1,0796) відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2024 року № 185 «Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2024 році» [1]. Доволі цікавим є і той факт, що «за міжнародними зобов'язаннями України за 2024 рік забезпечено своєчасний переказ пенсій у 15 країн світу українським пенсіонерам, які проживають за кордоном, на суму 167,2 тис. дол. США та 6 071,8 тис. євро. Пенсіонерам іноземних держав, які проживають в Україні, згідно з міжнародними

договорами здійснено виплату пенсій на суму 0,4 тис. дол. США та 5 617,3 тис. євро» [1].

Рис. 1. Динаміка кількості пенсіонерів в Україні у 2014-2025 роках (станом на 1 січня кожного року) [2]

Характерною ознакою у сфері вітчизняного пенсійного забезпечення є хоча і незначне, проте, все ж таки, зростання середнього розміру пенсії в Україні (з 5385,25 грн у 2023 році до 5789,05 грн у 2024 році) при, водночас, незмінному мінімальному розмірі пенсії у сумі 2361,00 грн (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка середнього і мінімального розмірів пенсій в Україні у 2024-2025 роках (станом на 1 січня кожного року) [2]

Стосовно регіонального зрізу пенсійних виплат зазначимо, що середній розмір призначеної пенсійної виплати (причому уже упродовж тривалого періоду часу) традиційно є найменшим у Тернопільській області (4484,69 грн), а найбільшим, звісно ж, – у місті Києві (8017,65 грн). При цьому важливо акцентувати, що лише у 6-ти областях України із 24-ох (тобто у кожній четвертій області) сума призначеної пенсії перевищує її середній розмір по Україні. З-поміж

таких регіонів це зокрема: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Луганська та Харківська області (рис. 3).

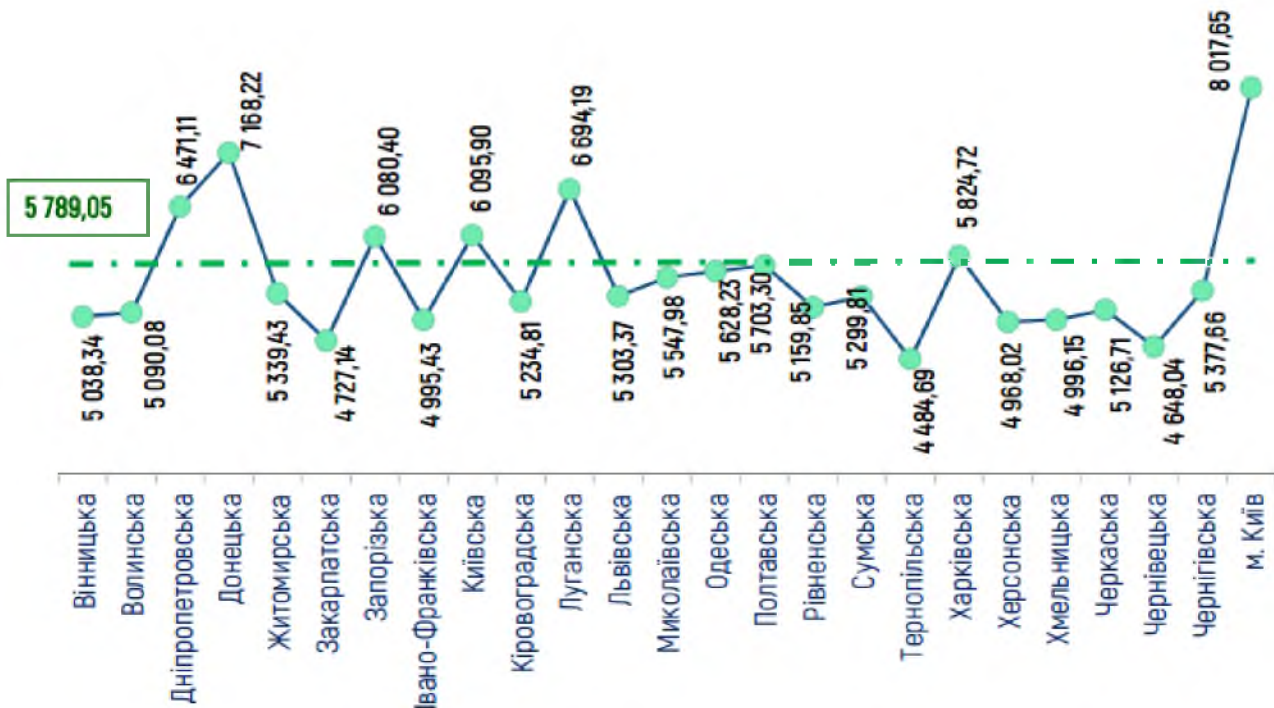

Рис. 3. Середній розмір призначеної пенсії по регіонах України у 2024 році [2]

Більш детальний розподіл пенсіонерів залежно від розміру отримуваних ними пенсійних виплат у 2024 році відображений на рис. 4.

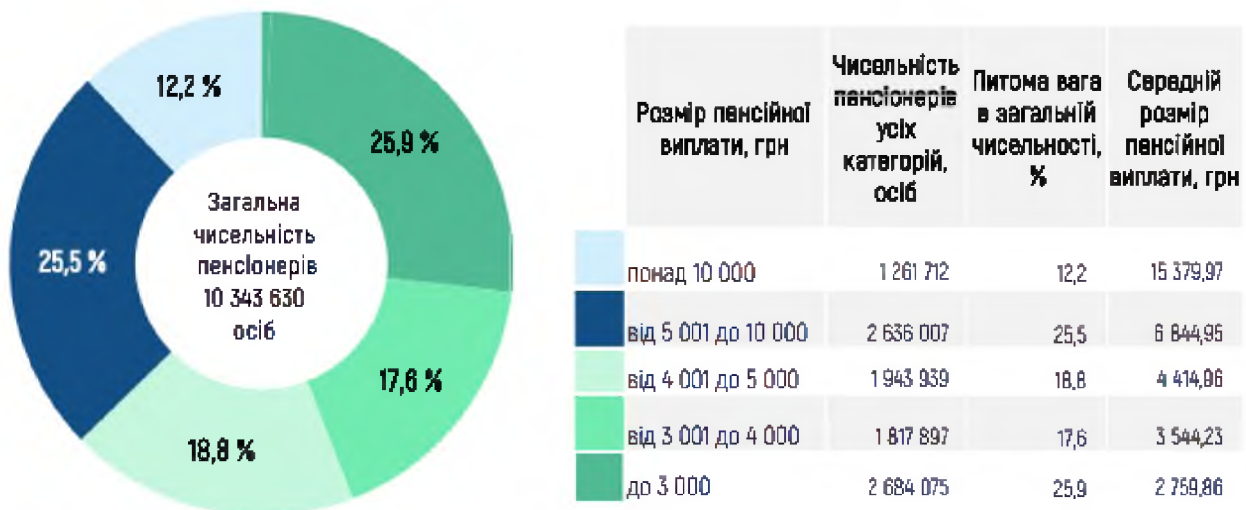

Рис. 4. Розподіл пенсіонерів України залежно від розміру отримуваних ними пенсійних виплат у 2024 році [2]

Наостанок зазначимо, що сьогодні фінансування пенсійних виплат українцям відбувається у надзвичайно важкій фінансово-економічній і військово-політичній ситуації. Відтак наповнення бюджету Пенсійного фонду України, а також його максимальна оптимізація за доходами та видатками є вкрай актуальним і однозначно пріоритетним завданням для нинішньої української

влади. Адже переконані, що його невирішення або ж не повне вирішення можуть спричинити каскад негативних наслідків для сфери соціального забезпечення в реаліях тривалої російсько-української війни.

Список використаних джерел:

1. Звіт про роботу та виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2024 році. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2172081-zvit-pro-robotu-ta-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny-u-2024-rotsi/>
2. Інфографіка Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/infografika/2024-infografika/>
3. Кізіма Т. О. Аналіз «Витрати – Обсяг – Прибуток» у діяльності спільних підприємств. *Фінанси України*. 2000. №4. С. 37-41.
4. Кізіма Т. О. Бюджет домогосподарства: теоретичні основи та прагматизм формування в сучасних умовах. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*: збірник наукових праць / гол. ред. П.П. Мазурок. Кривий Ріг, 2008. №3 (15). С. 123–129.
5. Фінанси: підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.